

2026/03

Det saknade steget

– en ny arbetsmarknadspolitisk modell där folkbildningen
blir första steget för full sysselsättning

Av: Arbetarnas Bildningsförbund (ABF)

Varför vi behöver bygga det saknade steget

Sveriges arbetsmarknad präglas av en långvarig och fördjupad långtidsarbetslöshet. Den har bitit sig fast på ohållbara nivåer: för individerna, för ekonomin och för samhällsgemenskapen. Detta är ett tydligt tecken på att den strukturella arbetslösheten har fördjupats och att kompetensglapp gör att många människor inte längre hittar in i arbetslivet, även när jobben finns. Arbetsmarknadspolitiken har under flera år utgått från att problemen främst är matchningsrelaterade, när det i själva verket är ett strukturellt utbildnings- och kompetensglapp.

Utvecklingen är särskilt tydlig bland grupper som redan före pandemin hade en svag arbetsmarknadsanknytning. Personer med kort utbildning och utrikes födda har drabbats hårt. SCB¹ visar att sannolikheten att gå till arbete sjunker markant efter sex månaders arbetslöshet, och att långtidsarbetslösa har ungefär hälften så hög chans att etablera sig som korttidsarbetslösa. För unga och för utrikes födda unga är utsikterna än sämre.

Statistiken är tydlig: vi har en arbetsmarknad där långtidsarbetslösheten inte bara är hög, den ökar. 22 000 fler var långtidsarbetslösa första kvartalet 2026, mot samma tid föregående år. Långtidsarbetslösheten är orättvist fördelad och slår hårdast mot dem som redan har minst marginaler. Med 9,1 procents generell arbetslöshet (SCB, maj 2026) är risken överhängande att utanförskap cementeras och går i arv till nästa generation. Sverige har idag den tredje högsta arbetslösheten i EU, långt över EU-snittet på 6 procent. För unga är det alarmerande att Sverige under 2025, med 24,3 procents ungdomsarbetslöshet, låg nästan nio procentenheter över EU-genomsnittet – i en ålder där unga borde ta sina första steg in i vuxenlivet genom ett första jobb.

Detta strukturella problem kan inte mötas med enbart matchningsorienterade insatser. Det behövs en ny modell som tydligare adresserar de barriärer som drabbar grupperna längst bort från arbetsmarknaden. Folkbildningen, med verksamhet i samtliga kommuner, har sedan länge både infrastruktur, arbetssätt och kompetens att ta sig an denna uppgift. Därför presenterar vi i denna rapport den nya modellen ”Folkbildning för full sysselsättning”. Där visar vi hur man genom att omfördela outnyttjade sakanlag inom arbetsmarknadspolitiska program hos Arbetsförmedlingen kan etablera det saknade steget för att människor ska komma vidare mot utbildning och arbete. Samtidigt kan modellen även lösa de kommunala utmaningarna kopplat till reformen om aktivitetskrav i försörjningsstödet från 1 juli 2026 som innebär att kommunerna behöver fler relevanta aktiviteter för att stärka vägen mot studier och arbete.

”Folkbildning för full sysselsättning” kan därför, givet att finansiering erhålls enligt förslaget, relativt snabbt bygga upp en sammanhållen infrastruktur av motiverande och arbetslivsnära aktiviteter som ger individer det saknade steget mot etablering. Det är inte brist på jobb som låser människor, det är brist på förut-sättningar.

Det är också viktigt att slå fast, mot bakgrund av tidigare arbetsmarknadsåtgärder: Folkbildningen arbetar inte med sysselsättning, utan med lärande: individuell coachning, språkutveckling och studievana, arbetslivsorientering. Allt för att stärka deltagarnas självförtroende med en tydlig progression: Det saknade steget för att lyfta individen till nästa steg, mot studier eller arbete.

Sammanfattning

- Folkbildning för full sysselsättning är ett föreslaget 10-årigt nationellt program som etablerar det saknade första steget in i utbildning och arbete.
- Målgruppen är personer 20–64 år som står längst från arbetsmarknaden, och som matchningstjänster inte når.
- Matchning räcker inte: individer som står längst från studier och arbete behöver först motivation, studievana, språk och grundläggande kompetens och nås genom uppsökande och motiverande insatser från folkbildningen.
- Inga nya statliga medel krävs – programmet finansieras genom en omfördelning av outnyttjade sakanslag från Arbetsförmedlingen, reformen i sig skulle således vara kostnadsneutral.
- Programmet bygger på folkbildningens beprövade och väldokumenterade metoder, som redan når målgrupper som andra aktörer inte når.
- Programmet kan potentiellt nå en fjärdedel av alla långtidsarbetslösa per år. Samtidigt kan kommunerna erbjudas de aktiviteter som krävs när aktivitetskravet i försörjningsstödet införs.
- Programmet följs upp av Folkbildningsrådet och utvärderas av IFAU.

Nuvarande marknadsmodell håller inte ihop

Arbetsförmedlingen tillhandahåller ett brett utbud av arbetsmarknadspolitiska program, från enklare stödformer till mer omfattande insatser som arbetsmarknadsutbildning, praktik och olika garantiprogram.

Under senare år har en stor del av verksamheten konkurrerats ut genom privata upphandlade matchningstjänster, främst inom Rusta och matcha (ROM) och efterföljaren ROM2.

Kundval Rusta och matcha omfattade cirka 220 000 deltagare mellan 2020 och 2023, med en genomsnittlig kostnad om cirka 21 800 kronor per deltagare för cirka ett halvårs medverkan. ROM2 hade 113 000 deltagare under perioden maj 2023–april 2024, med en genomsnittlig kostnad omkring 19 500 kronor per deltagare².

Med dessa volymer innebär matchningstjänsterna sammantaget en betydande budgetpåverkan, där staten årligen lägger miljardbelopp på insatser som riktas till tiotusentals arbets sökande. I snitt får de som medverkar aktiviteter hos dessa leverantörer endast 3–6 timmar per vecka.

Inga bestående effekter på arbete eller inkomst

IFAU:s utvärderingar³ visar att Rusta och matcha inte har gett några säkerställda förbättringar i vare sig löneinkomster eller varaktig etablering, varken för deltagare med kort eller lång väg till arbetsmarknaden. I ROM2 däremot når knappt en tredjedel av deltagarna ett första resultat i form av arbete eller studier med tre månaders varaktighet, och efter sex månader är andelen cirka 25 procent. Sammantaget tyder resultaten på att matchningstjänsterna i stora delar inte ger bättre arbetsmarknadsutfall än Arbetsförmedlingens ordinarie insatser, samtidigt som de i flera fall är dyrare.

Statskontorets genomlysning⁴ av Arbetsförmedlingen bekräftar bilden av ett ineffektivt resursutnyttjande. Anslag 1:3 för arbetsmarknadspolitiska program har under flera år inte utnyttjats fullt ut: upp till 3,5 miljarder kronor per år har legat outnyttjade 2018–2023. Samtidigt menar Statskontorets utvärdering att regeringen har styrt Arbetsförmedlingen mot att öka antalet deltagare i Rusta och matcha-insatser i stället för till det stöd som bedömts mest arbetsmarknadspolitiskt motiverat. I praktiken har långtidsarbetslösa hamnat i en matchningstjänst som från början var tänkt för personer med endast medelstort stödbehov.

SCB⁵ visar att övergången till arbete minskar markant ju längre en individ är arbetslös, och att långtidsarbetslösa har ungefär hälften så hög sannolikhet att gå till arbete som personer som varit arbetslösa kortare tid. Detta beror, enligt SCB, på att jobben i allt högre grad kräver högre kvalifikationer samtidigt som de arbets sökande i långtidsarbetslöshet i stor utsträckning består av grupper med låg utbildningsnivå, svag konkurrensförmåga och större kompetensglapp.

Tabell 1: Kostnader för arbetsmarknadspolitiska program och insatser, miljoner kronor

År	Tillgängligt belopp (mnkr)	Utfall (mnkr)	Outnyttjat belopp (mnkr)
2018	13 877	13 017	860
2019	10 621	9 907	714
2020	10 731	7 276	3 455
2021	12 364	11 425	940
2022	9 164	7 138	2 027
2023	6 647	6 057	590
2024	7 158	6 173	985
2025	6 995	6 103	892

Källa: ESV, Hermes via Statskontoret 2025:2 samt Arbetsförmedlingen årsredovisning 2024, 2025, Anslagsredovisning.

Matchning kan inte lösa strukturella kompetensproblem

I en allt mer polariserad arbetsmarknad där enklare jobb försvinner är matchning inte rätt åtgärd. Tjänsten är konstruerad för att hantera ett synkroniseringsproblem: att snabbare koppla samman arbets sökande med befintliga lediga jobb. Men SCB:s analys visar att långtidsarbetslösheten i Sverige till stor del är ett kompetensproblem. När övergångssannolikheten sjunker på grund av bristande utbildning, fel kvalifikationer och strukturella hinder, räcker det inte med att öka jobsökandet, skriva fler CV:n eller etablera fler arbetsgivarkontakter. Man kan helt enkelt inte matcha människor till jobb de saknar kompetens för. Därför krävs utbildningsinsatser, inte enbart matchningsinsatser, för att långsiktigt minska långtidsarbetslösheten.

Det är därför uppenbart att det finns behov av en annan modell. Vårt förslag innebär att omfördela resurser från kostsamma men svagt verkningsfulla insatser till det som fungerar och i dag är underutnyttjat, lokalt förankrat och finns i hela landet. Folkbildningen har redan verktyg, metoder och nätverk för att nå just de grupper som fastnar i den strukturella arbetslösheten. Vad som däremot saknas för att kunna ta sig an ett utökat uppdrag i form av mer systematiskt uppsökande arbete, längre insatser eller mer individstöd är ekonomiska medel, då detta inte kan täckas av nuvarande statsbidrag.

På övergripande nivå är frågan alltså inte i huvudsak om anslagen för arbetsmarknadspolitiska åtgärder räcker – utan om vi vågar styra om medel från ineffektiva åtgärder till ett långsiktigt program för folkbildning som bygger på och ökar sysselsättningsgraden och håller samhället samman. De insatser som det offentliga genomfört tillsammans med en omfattande privat marknad har inte varit tillräckligt framgångsrikt för att i tillräcklig grad minska den strukturella arbetslösheten och nå de personer som står allra längst från arbetsmarknaden. Nästa högkonjunktur kommer inte att lösa den strukturella arbetslösheten utan det behövs en kraftsamling med nya metoder där folkbildningen tillåts göra det den gör bäst: jobba uppsökande från lokalt förankrade mötesplatser. Där kan individer i mindre grupper jobba i egen takt tillsammans med närvarande handledare för att hitta drivkraften och motivationen som gör att hen blir en del av samhället och får chans att påverka sin egen framtid.

Goda erfarenheter av omfattande utbildningsreformer

Dagens situation med hög arbetslöshet och en djup lågkonjunktur påminner om situationen som Sverige stod inför under 90-talet. Arbetslösheten var då drygt sju procent. En betydande del av befolkningen hade endast tvåårig gymnasieutbildning. Detta bidrog till lägre tillväxt, växande etableringsproblem och ökande långtidsarbetslöshet. Behovet av strukturella utbildningsinsatser bedömdes därför som stort. För att vända utvecklingen sjuosattes ett omfattande utbildningspolitiskt program, det s.k. Kunskapslyftet, där 100 000 helårsplatser per år finansierades med drygt tre miljarder årligen för att öka sysselsättningen och tillväxten genom att höja utbildningsnivån hos vuxna med kort tidigare utbildning.

Utvärderingar⁶ av Kunskapslyftet visar att satsningen hade avsevärd framgång när det gällde att få in personer inom vuxenutbildningen. Men satsningarna nådde i mindre utsträckning personer med kortast utbildning, trots att de utgjorde en prioriterad målgrupp. Folkbildningen lyftes fram som ett viktigt komplement för att nå dessa grupper, men dess potential togs inte fullt tillvara inom ramen för programmet. Detta innebar att viktiga resurser för att nå lågutbildade och studieovana grupper inte användes i den utsträckning som varit möjlig. Det är detta felfokus som vår modell "Folkbildning för full sysselsättning" avser att läka.

Det är väl belagt⁷ att folkbildningens metoder att jobba med personer som står långt från arbetsmarknaden har många positiva effekter. Folkbildningen i sin helhet, och studieförbunden i synnerhet, har en större roll att spela för att motverka arbetslöshet och öka sysselsättningen i grupper som står långt bort från arbetsmarknaden, såsom utrikes födda med svaga språkkunskaper, personer med kort utbildning och unga personer som varken arbetar eller studerar och som ofta har en oavslutad gymnasieutbildning.

Sverige har vid flera tillfällen använt tidsavgränsade och målstyrda nationella satsningar för att möta strukturella utmaningar. Dessa program har gett politiken en tydlig inriktning och skapat förutsättningar för uppföljning och utveckling. Samma logik kan vara relevant för dagens etableringsutmaningar.

Vi föreslår därför att folkbildningen bör ges ett nytt långsiktigt och utökat uppdrag: ett 10-årigt program: "Folkbildning för full sysselsättning" med syfte att bidra till att minska utanförskap och den strukturella långtidsarbetslösheten och därmed bidra till ett samhälle som håller bättre ihop.

Studieförbundens metoder är framgångsrika

Grupper som står långt från arbetsmarknaden är inte bara de som har störst risk att hamna i utanförskap, de är också de som det ordinarie utbildningsväsendet har svårast att nå. Studieförbundens verksamhet når personer som står långt från det formella utbildningsväsendet. Studiecirklar fungerar som ett alternativ för personer som har svårt att komma in på Komvux, SFI eller reguljära utbildningar på grund av språk, kort utbildning, begränsade studievanor eller bristande dokumentation av tidigare studier.

Folkbildningens lägre trösklar gör undervisningsformen mer tillgänglig än formell utbildning, särskilt för utrikes födda och kortutbildade. Folkbildningen fyller därmed en viktig funktion just för de grupper som utbildningssystemet inte når.

Därför bör folkbildningen inom ett 10-årigt program genom omdisponering av Arbetsförmedlingens sakanslag ges ökade resurser för att söka upp och metodiskt arbeta för att personer som står långt från arbetsmarknaden steg för steg tar sig närmare studier, arbete och egen försörjning.

Statskontoret har utvärderat de tidigare riktade statliga satsningarna på studieförbunden med liknande syfte: Svenska från dag ett och Vardagssvenska som riktade sig till asylsökande och Uppsökande och motiverande studieförbundsinsats (UMSI) som riktade sig till utrikesfödda kvinnor som inte deltog i varken utbildning eller arbete. Dessa satsningar startade 2015 respektive 2016 och 2018 och utvärderades 2020⁸.

I rapporten Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor, bedömde Statskontoret att insatserna stärker språkkunskaper och sociala nätverk, samt kan rusta för vidare studier (t.ex. SFI). Bland framgångsfaktorerna nämns folkbildningens förmåga att anpassa metoder och innehåll efter deltagarnas behov och förutsättningar vilket främjar deltagarnas progression.

Folkbildningens pedagogik och arbetssätt är enligt Statskontoret ett viktigt komplement för de personer som inte har klarat studier inom det ordinarie utbildningsväsendet. Folkbildningen fungerar därför som ett bra alternativ för att intressera och rekrytera personer från studieovana miljöer.

Statskontoret bedömde att UMSI är ett viktigt bidrag till att bryta kvinnornas utanförskap. Men Statskontoret kritiserade också statens utformning av insatsen och menade att för att målgruppen ska kunna närma sig studier och arbete krävs det mer socialt och motiverande stöd, samt mer vägledande och matchande stöd, än det som nu ryms inom insatsen. Statskontoret bedömde också att tiden i insatserna är relativt kort vilket gör att resultaten därav blir begränsade.

Forskning visar också att folkbildningens insatser ger tydliga och mätbara resultat för personer som befinner sig långt från arbetsmarknaden. I rapporten *Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden*⁹ framgår att deltagande i studiecirkel förbättrar individers möjligheter att etablera sig i arbetslivet, särskilt bland utrikes födda och personer med kort utbildningsbakgrund. Dessa slutsatser stöds även av Folkbildningsrådets cirkeldeltagarpanel, där mellan 70 och 85 procent av de arbetslösa deltagarna uppger att cirkeln har gett dem kunskaper och nätverk som kan vara till nytta i arbetslivet.

Det är sålunda väldokumenterat att folkbildningen har verktygen för att möta målgruppen som står långt från arbetsmarknaden. Det finns därmed lärdomar som kan bidra till att utforma ändamålsenliga och effektiva insatser framåt i arbetet med de föreslagna reformerna.

Folkbildningen har kompetensen och initiativförmågan

Trots att flera folkbildningsinsatser för personer långt från arbetsmarknaden har genomförts och utvärderats har staten inte fullt ut tagit tillvara resultaten – det har däremot studieförbunden gjort.

Studieförbunden utvecklar nu sina metoder ytterligare för att på ett ännu bättre sätt möta målgruppen som står långt från arbetsmarknaden. Samtliga åtta studieförbund har tillsammans med Folkbildningsrådet startat ett treårigt projekt delfinansierat av europeiska socialfonden: SIA – Social innovation till arbete¹⁰.

Projektet SIA tar sin utgångspunkt i tidigare erfarenheter men adresserar just det som tidigare insatser haft svårt att åstadkomma: att skala upp, implementera och förankra socialt innovativa metoder på nationell nivå.

Folkhögskolorna har också hög kompetens att möta målgruppen som står långt från arbetsmarknaden genom långvarigt arbete med de arbetsmarknadspolitiska insatserna Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF) och Etableringskurs på folkhögskola¹¹.

Folkbildningen har således både kompetensen och initiativförmågan, och därtill kapaciteten, att ta sig an ett större uppdrag för att bidra till att fler personer når egen försörjning genom arbete – givet att finansiering kan erhållas enligt förslagen i denna rapport.

Studieförbunden har förmåga att verka i hela landet

Studieförbunden eller folkhögskolors verksamhet finns, till skillnad från Arbetsförmedlingen, i samtliga landets kommuner och når varje år cirka 700 000 personer, däribland personer med kort utbildning, låg inkomst eller annan form av sårbarhet såsom psykisk ohälsa, funktionsvariation, språkliga hinder med mera. Tillsammans har studieförbunden en rikstäckande struktur med lokal förankring vilket möjliggör räckvidd till målgrupper i både städer och mindre orter genom ett omfattande nätverk av samarbeten. Därtill finns drygt 150 folkhögskolor runt om i Sverige.

Folkbildningen har därmed en unik räckvidd och kompetens att nå denna målgrupp. Däremot nyttjas inte folkbildningens potential i den utsträckning som är möjlig.

Utformning av programmet *Folkbildning för full sysselsättning*

Målgrupp

Målgruppen för programmet *Folkbildning för full sysselsättning* bör vara personer som är 20–64 år som står långt från arbetsmarknaden. Tre centrala delmålgrupper är utrikes födda med svaga språkkunskaper, personer med kort utbildning och unga personer som varken arbetar eller studerar och som ofta har en oavslutad gymnasieutbildning.

Syfte och metod

Syftet med programmet är att personer som står långt från arbetsmarknaden steg för steg ska ta sig närmare studier, arbete och egen försörjning. Programmet utgör ett första viktigt steg i en trappa av insatser.

Programmet ska genom folkbildningsbaserade och individanpassade insatser stärka möjlighet till studier, arbete och egen försörjning. Genom lätt tillgängliga och relationsbaserade lärmiljöer får individerna stöd att utveckla motivation, självförtroende och delaktighet samt utveckla språkliga, sociala och arbetslivsrelaterade färdigheter.

Programmet kommer att arbeta uppsökande och rekryterande för att finna personer i relevant målgrupp och motivera dem till deltagande. Programmet kommer också att arbeta utifrån att varje individ har en plan som kartlägger behov, sätter upp mål och planerar aktiviteter.

Studieförbunden har redan metoder som studiecirkel i kursform, yrkesförberedande cirklar och validering. Folkhögskolorna har motsvarande metoder i form av kurser. Dessa metoder ska tillämpas systematiskt för att stegförflytta personer i målgruppen mot studier, arbete och egen försörjning. Det kan exempelvis vara kompetensstärkande studiecirklar inom svenska, samhällskunskap, hälsa, digital kompetens, och yrkesförberedande cirklar kopplade till lokala arbetsmarknadsbehov.

Om ett studieförbund har en verksamhet som är bättre lämpad för en individ kan ett annat studieförbund lotsa över individen till denna verksamhet. Programmet bidrar därmed också till ett ökat samarbete mellan studieförbunden.

En ny modell sänker trösklar till vidare utbildning

En avgörande svaghet i dagens system är att det saknas ett första steg som faktiskt når dem som står längst från både arbetsmarknad och utbildning. Arbetsförmedlingens uppdrag är i dag starkt inriktat på att förbättra matchningen och kontrollera att arbetssökande aktivt söker arbete, vilket framgår av både regleringsbrev och återrapporterade uppdrag. Matchningsinsatserna omfattar ett stort antal arbetssökande och är tydligt prioriterade i myndighetens styrning. Men just därför lämnas en betydande grupp: de långtidsarbetslösa, kortutbildade och utrikes födda utan det förberedande stöd som krävs för att över huvud taget kunna ta del av utbildning eller lyckas i matchningstjänster.

Den föreslagna trappstegsmodellen sänker trösklar och tillför det saknade steget: ett strukturerat, och uppsökande första steg baserat på folkbildningens arbetsätt. Genom att erbjuda studiemotivation, vägledning, studievana, språkstöd och yrkesförberedande inslag skapar trappsteg 1 de grundläggande förutsättningar som gör det möjligt för fler att ta nästa steg till folkhögskola, Komvux eller arbetsmarknadsutbildning och därmed nå en punkt där Arbetsförmedlingens matchningsinsatser faktiskt kan fungera.

Det är just detta första saknade steg som sluter gapet i dagens system och möjliggör en sammanhållen väg från inaktivitet till studier och vidare till arbete.

Tabell 2: Trappmodell för full sysselsättning

För att säkerställa att hela trappan fungerar så behöver nästa möjliga trappsteg också utvecklas. Inom Studiemotiverande folkhögskolekurs (SMF) och Etableringskurs på folkhögskola behövs en ökad flexibilitet som möjliggör studier inte bara 3–6 månader utan en full flexibilitet i 1–12 månader är nödvändig för att på bästa sätt möta målgruppens behov.

Tätare samverkan för att nå målgruppen

Att nå relevant målgrupp kräver samverkan mellan folkbildningen och offentliga aktörer såsom kommun och Arbetsförmedling. För att säkerställa att de gemensamma offentliga resurserna används effektivt bör det införas ett krav på folkbildningens aktörer att informera kommunen om den verksamhet som bedrivs inom programmet *Folkbildning för full sysselsättning*. Det bidrar till att fler personer i målgruppen kan nås och skapar en grundläggande förutsättning för att folkbildningen och kommunen kan överföra information och utbyta kunskap sinsemellan.

Case: Språngbrädan – Vägen till arbete

Språngbrädan är ett projekt i Halmstad som drivs av ABF Halland och medfinansieras av Europeiska socialfonden (ESF) och Halmstad kommun. Projektet riktar sig till personer som står långt från arbetsmarknaden, ofta med mycket låg svenska, begränsad digital kompetens och långvarig frånvaro från arbete och studier. Genom folkbildningens arbetsätt erbjuder Språngbrädan ett första steg in i samhället och arbetslivet. Arbetet bygger på konkreta metoder såsom relationsbaserat lärande i små grupper, individanpassat stöd och pedagogiska arbetssätt som suggestopedi, där språk och lärande utvecklas i en trygg och motiverande miljö.

Projektet använder även utomhuspedagogik och verklighetsnära träning, där deltagarna lär sig i praktiska situationer – till exempel i butiker, på caféer eller i kontakt med myndigheter. Parallellt stärks deltagarnas digitala kompetens, samhällskunskap och förståelse för arbetslivet. Varje deltagare har en individuell plan och tillgång till en mentor som ger stöd i vardagsstruktur och myndighetskontakter.

Projektet sker i nära samverkan med Halmstad kommun och andra lokala aktörer. För Språngbrädan handlar resultaten inte enbart om statistik eller antal personer som går vidare till arbete. Lika viktigt är de individuella resor som ligger bakom siffrorna. Ett exempel är en kvinna med fem barn som aldrig tidigare arbetat i sitt hemland. Efter en tids deltagande i projektet gick hon vidare till praktik och fick därefter en anställning.

Den typen av förändring: från långvarig isolering till egen försörjning illustrerar värdet av insatser som bygger motivation, självförtroende och grundläggande kompetens. Språngbrädan visar därmed hur folkbildningen i praktiken kan utgöra det saknade första steget i en sammanhållen väg mot studier, arbete och egen försörjning. Detta är ett typexempel på verksamhet som skulle kunna skalas upp över hela landet om reformförslagen i denna rapport genomförs.

Läs mer om projektet Språngbrädan:
www.abf.se/halland/sprangbrada-vagen-till-arbete

En infrastruktur inom folkbildningen som kan möta aktivitetskravet i försörjningsstödet

Från den 1 juli 2026 införs ett aktivitetskrav för personer som får försörjningsstöd. Den som tar emot försörjningsstöd blir skyldig att delta i aktiviteter som för hen närmare arbetsmarknaden. I kommunerna uppstår genom reformen ett stort behov av att öka tillgången till ändamålsenliga aktiviteter. Aktiviteterna som ska tillhandahållas av kommunernas socialnämnder ska: motivera eller öka förmågan att arbeta, studera eller delta i insatser som syftar till arbete eller studier; förbättra språkliga förutsättningar för att arbeta eller studera delta i insatser; vara arbetsplatsförlagda insatser, eller; vara aktiviteter inriktade på att söka arbete. Programmet *Folkbildning för full sysselsättning* innebär att folkbildningen kan bygga en rikstäckande infrastruktur med hög kompetens och ändamålsenliga aktiviteter för denna målgrupp.

Finansiering genom omfördelning av Arbetsförmedlingens sakanslag – med potential att nå en fjärdedel av alla långtidsarbetslösa varje år

Programmet *Folkbildning för full sysselsättning* föreslås finansieras genom en omDispositionering av de sakanslag som Arbetsförmedlingen år efter år lämnar tillbaka till staten. Programmets resurser bör kanaliseras från staten via Folkbildningsrådet till studieförbund och folkhögskolor. Programmet bör byggas upp stegvis under tre år för att säkerställa en god implementering i folkbildningen. När programmet är fullt utbyggt bör det omfatta 250 miljoner kronor årligen och programmet bör finansieras i totalt 10 år. Finansieringen bör räknas upp med inflationen för att den inte ska tappa i möjlig effekt över åren.

Den *särskilda insatsen för personer långt ifrån arbetsmarknaden* som studieförbunden bedrev på regeringens uppdrag 2021–2022 och som följde på UMSI som bedrevs 2018–2020 hade en finansiering om 50 miljoner kronor per år. År 2022 nådde studieförbunden inom ramen för denna insats 9 564 unika deltagare¹². Samma kostnad per deltagare medför att *Folkbildning för full sysselsättning* kan nå 47 820 unika deltagare per år men då är inte hänsyn tagen till inflation, inte heller att målgruppen kan vara i behov av mer omfattande insatser per person. En bedömning utifrån dessa förutsättningar är att 30–40 000 personer årligen kan nås med denna insats.

Det betyder att modellen enligt förslaget volymmässigt skulle kunna omfatta en fjärdedel av hela målgruppen – och därmed vara en strukturellt betydelsefull komponent i att bryta långtidsarbetslösheten.

Uppföljning och utvärdering

Programmet *Folkbildning för full sysselsättning* bör löpande följas upp av Folkbildningsrådet samt utvärderas av IFAU – Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering vid Uppsala universitet.

ABF:s förslag i korthet

- Outnyttjade anslag inom Anslag 1:3 för arbetsmarknadspolitiska program bör omfördelas till förberedande folkbildningsinsatser, genom ett nytt nationellt program: Folkbildning för full sysselsättning. Anslaget bör vara minst 250 miljoner kronor per år, finansierat inom befintliga ramar.
- Studieförbund och folkhögskolor bör ges ett 10-årigt nationellt uppdrag som första steg i etableringskedjan för personer som står långt från arbete och reguljär utbildning.
- Kommuner bör erbjudas att använda folkbildningen inom ramen för det nya aktivitetskravet i försörjningsstödet, som träder i kraft i juli 2026.

Källor

1. Statistiska centralbyrån. Långtidsarbetslösheten fortsatt hög efter pandemin. (SCB, 2024). https://www.scb.se/hitta-statistik/temaomraden/sveriges-ekonomi/fordjupningsartiklar_Sveriges_ekonomi/langtidsarbetslosheten-fortsatt-hog-efter-pandemin/ (Hämtad 2026-03-31)
2. Arbetsförmedlingen. Ökad kostnadseffektivitet i matchningstjänsterna: Återrapport enligt regleringsbrev 2025. (Arbetsförmedlingen, 2026). <https://arbetsformedlingen.se/om-oss/var-verksamhet/styrning-och-resultat/ater-rapportering/ater-rapportering-regleringsbrevet-2026/okad-kostnadseffektivitet-i-matchningstjansterna> (Hämtad 2026-04-01).
3. Egebark, J., Laun, L., Liljeberg, L., Rödin, M., Söderström, M., Videnord, E. & Vikström, J. En effektutvärdering av arbetsförmedling med fristående leverantörer. IFAU Rapport 2024:17 (Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering, 2024).
4. Statskontoret. Gör jobbet! En mer effektiv användning av Arbetsförmedlingens förvaltningsmedel. Rapport 2025:2 (Statskontoret, 2025).
5. Se nr 1.
6. Encell, nationellt kompetenscentrum för livslångt lärande. Kunskapslyftet – ett lyft för hela själen. (Högskolan för lärande och kommunikation/Encell, 2004).
7. Bjerke, L. & Mellander, C. Cirkeldeltagares vägar till arbetsmarknaden: Studiecirkelarnas geografiska spridning och betydelse för integrationen på arbetsmarknaden. (Folkbildningsrådet, 2019).
8. Statskontoret. Utvärdering av folkbildningsinsatser för asylsökande och utrikes födda kvinnor. Rapport 2020:2 (Statskontoret, 2020).
9. Se nr 7.
10. Svenska ESF-rådet. Projektbanken. Svenska ESF-rådet (u.å.). <https://www.esf.se/resultat/projektbanken/> (Hämtad 2026-03-31).
11. Folkbildningsrådet. Folkhögskolornas kurser i samarbete med Arbetsförmedlingen 2023. (Folkbildningsrådet, 2024). <https://folkbildningsradet.se/media/zjrp4q2b/folkhogskolornas-kurser-i-samarbete-med-arbetsformedlingen-2023.pdf> (Hämtad 2026-04-01).
12. Folkbildningsrådet. Årsredovisning och verksamhetsberättelse 2022. (Folkbildningsrådet, 2023).

Metod och avgränsningar

Denna rapport bygger på en genomgång av offentligt tillgängliga myndighetsrapporter, officiell statistik samt dokumentation från folkbildningssektorn.

Rapporten gör inga egna statistiska beräkningar utan sammanställer och analyserar befintligt kunskapsunderlag. Syftet är att belysa strukturella förutsättningar för en ny arbetsmarknadspolitik och lämna policyförslag, inte att ersätta pågående myndighetsutredningar.